

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Lənkəran Dövlət Universiteti

"Təsdiq edirəm"

"Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları" üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos. Z.I. Məmmədov
"14" "02" 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050103 Coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: Tarix, coğrafiya və incəsənət

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları

Fənn proqramı: ("Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasının 05 fevral 2020-ci il 06 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.)

Kodu: IPFS-B14

Tədris ili: III (2024-2025) Semestr: VI

Tədris yükü: cəmi: 45 saat. Auditoriya saati -45 (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

Auditoriya N:

Saat:

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı soyadı,dərəcəsi: Əmənov Qalib Alişirin oğlu, baş müəllim

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Əli Məmmədov küçəsi 40

Məsləhət saati: II gün saat 15⁰⁰-da.

E-mail ünvanı: 75winner@mail.ru

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Ç.İsmayılov. "İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları". Bakı, 2015.
2. N.Allahverdiyev. "Azərbaycan iqtisadi coğrafiyası". Bakı, 1992.
3. R.M Məmmədov. "Azərbaycan iqtisadi coğrafiyası". Bakı, 2010.
4. T.Həsənov "Orta məktəb üçün Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası". Dərs vəsaiti. Bakı, 1994

IV. Perekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən hər hansı fənninin tədrisi vacib deyildir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur

VI.Fənnin məqsədi, təsviri: Orta məktəb şagirdlərinə dünya və ölkəmiz üzrə iqtisadi – sosial coğrafiyası kursunun tədrisini müasir tələblər uyğun qurmaq üsulunu öyrətmək. "İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları" fənni iqtisadi coğrafiya, sosial coğrafiya elmlərinin qarşılıqlı əlaqəsi və bu əlaqələrin müasir dünyada təzahürlərinin daxili hissələri haqqında tələbələri dərindən məlumatlandırmaqdan ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Tələbələrə biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala

aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

-3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

-1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat , seminar 15saat Cəmi 45 saat

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Tarix			
		Müh .	Se m.	Mü h.	Sem .
1	2	3	4	5	6
	Mühazirə və seminar mövzuları				
1	Mövzu: İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti, obyektı və elmlər sistemində yeri Plan: 1. İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti 2. Coğrafiyanın tədqiqat üsulları 3. Coğrafi İnformasiya Sistemi və onun coğrafi təhlildə əhəmiyyəti 4. Müasir İqtisadi, sosial və siyasi coğrafiyanın əsas inkişaf istiqamətləri 5. İqtisadi inkişaf və yaşayışın səviyyəsi Mənbə: [1;2;3]	2			

2	Mövzu: İqtisadi və sosial coğrafiyanın yaranması , əsas inkişaf mərhələləri və görkəmli alimlərin fəaliyyəti Plan: 1. Qədim dövrdə coğrafiyanın yaranması və inkişafı 2. Müsəlman dünyasında coğrafiyanın inkişafı 3. Orta əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı 4. XIX-XX əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı, elmin müasir problemləri Mənbə: [1;2;3]	2	2		
3	Mövzu: Yanacaq energetika sənayesinin inkişafında neft və təbii qazın rolu. Plan: 1. Neft yataqlarının mövcudluğu 2. Təbii qaz yataqlarının mövcudluğu Mənbə: [1;2;3]	2			
4	Mövzu: Dünya əhalisi, onun artımı. Plan: 1. Müasir insanların əcdadları: avstralopitek, pithekanthrop və neandertal insanlar 2. Yer kürəsinin əhalisinin artımı 3. Dünya əhalisinin məskunlaşması 4. Əhalinin yaş-cins piramidası, sıxlığı Mənbə: [1;2;3]	2	2		
5	Mövzu: Dünya əhalisinin coğrafiyası Plan: 1. Dünyada baş verən demografik proseslər 2. Beynəlxalq könüllü miqrasiya 3. Beynəlxalq məcburi miqrasiya, qaçqınlar, etnik məsələlər 4. Reproduktiv sağlamlıq və yoxsulluğun aradan qaldırılmasında global səylər. Mənbə: [1;2;3]	2			
6	Mövzu: Yer qabığının ehtiyatları və onların mənimsənilməsi-1 Plan: 1. Təbii ehtiyatların yayılması 2. Mineral yanacaq xammalı 3. Dəmir filizi ehtiyatları 4. Əlvan metallar, boksit ehtiyatları Mənbə: [1;2;3]	2	2		
7	Mövzu: Yer qabığının ehtiyatları və onların mənimsənilməsi - 2 Plan: 1. Nadir metal ehtiyatları 2. Qeyri-filiz ehtiyatları 3. Enerji istehsalı və təchizatı 4. Vulkanlar və zəlzələlərin iqtisadi-sosial təsirləri Mənbə: [1;2;3]	2			
8	Mövzu: İqlim dəyişikliyi və onun təsərrüfata təsiri - 1 Plan: 1. Tarixi keçmişdə global iqlim dəyişmələri 2. Dünyada iqlim dəyişməsi 3. Qasırğaların iqtisadi-sosial təsirləri 4. BMT-nin iqlim dəyişiklikləri haqda Kioto protokolu	2	2		

	Mənbə: [1;2;3]				
9	Mövzu: İqlim dəyişikliyi və onun təsərrüfatı təsiri - 2 Plan: 1. Alternativ enerji mənbələri (Külek, Günəş və digər enerji mənbələrindən istifadə) 2. Atom energetikası 3. Azərbaycanda alternativ energetikanın inkişaf imkanları 4. İqlimin təsərrüfat sahələrinin ərazi təşkilinə təsiri Mənbə: [1;2;3]	2			
10	Mövzu: Dünya okeanı və onun təsərrüfat əhəmiyyəti Plan: 1. Okeanın təbii ehtiyatları 2. Dünya okeanının bioloji ehtiyatları, mərcan rifləri 3. Sahillər və sahiləyən ərazilər 4. Sahil ərazilərinin mənimsənilməsi və ekoloji vəziyyət Mənbə: [1;2;3]	2	2		
11	Mövzu: Qurunun şirin su ehtiyatları və onun istifadə edilməsi-1 Plan: 1. Şirin su və onun təsərrüfat əhəmiyyəti 2. Yeraltı sular, bataqlıqlar və onların təsərrüfat əhəmiyyəti 3. Qar örtüyü, buzlaqlar və onların təsərrüfat əhəmiyyəti Mənbə: [1;2;3]	2			
12	Mövzu: Qurunun şirin su ehtiyatları və onun istifadə edilməsi-2 Plan: 1. Su ehtiyatları ilə bağlı dünyada yaşanan problemlər 2. Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması ilə bağlı global çağırışlar 3. Azərbaycan Respublikasının yerüstü su ehtiyatları Mənbə: [1;2;3]	2	2		
13	Mövzu: Biosfer və ətraf mühitin dəyişməsi-1 Plan: 1. Torpaq ehtiyatları 2. Əkinçiliyin coğrafiyası 3. Mədəni bitkilərin yayılması Mənbə: [1;2;3]	2			
14	Mövzu: Biosfer və ətraf mühitin dəyişməsi-2 Plan: 1. Heyvandarlıq 2. Meşə ehtiyatları Mənbə: [1;2;3]	2	2		
15	Mövzu: Qlobal problemlər və onların həllində iqtisadi və sosial coğrafiyanın rolu Plan: 1. Qlobal dəyişikliklər 2. Ekoloji təhlükələr 3. İnsanın ətraf mühitə təsiri Mənbə: [1;2;3]	2	1		
Cəmi: 45 saat		30	15		

Orta məktəb şagirdlərinə Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası kursunun 8 fəslə əsasında tədrisini müasir tələblər uyğun qurmaq şərtlə fəal dərsi düzgün və səmərəli yolla qurulması qaydalarını öyrətmək, əyaniliyi artırmaq üçün kontur xəritələrdən istifadə etmək üsulunu öyrətmək. S/f (Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyasının tədrisinin məktəb kursu) (xəritədə işləmək) fənni Azərbaycanın iqtisadi rayonları, əkinçilik, sənayesi, nəqliyyatı haqqında tələbələrə dərindən məlumatlandırmaqdan ibarətdir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında məlumatları məktəb dərsləri üzrə təhlil edir;
- Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında mövzunu tədris etməyin qaydalarını öyrənir;
 - Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında olan dərslərin icmalını- gündəlik planlaşdırmasını tərtib etməyi bacarır;
 - Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında dərsi kurikulum tələblərinə uyğun təqdim edir;
 - Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında məlumatları kontur xəritəyə köçürməyi öyrənir;

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

İmtahan sualları

1. İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti
2. Coğrafiyanın tədqiqat üsulları
3. Coğrafi İnformasiya Sistemi və onun coğrafi təhlildə əhəmiyyəti
4. Müasir İqtisadi, sosial və siyasi coğrafiyanın əsas inkişaf istiqamətləri
5. İqtisadi inkişaf və yaşayışın səviyyəsi
6. Qədim dövrdə coğrafiyanın yaranması və inkişafı
7. Müsəlman dünyasında coğrafiyanın inkişafı
8. Orta əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı
9. XIX-XX əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı, elmin müasir problemləri
10. Neft yataqlarının mövcudluğu
11. Təbii qaz yataqlarının mövcudluğu
12. Müasir insanların əcdadları: avstralopitek, pitekanthrop və neandertal insanlar
13. Yer kürəsinin əhalisinin artımı
14. Dünya əhalisinin məskunlaşması
15. Əhalinin yaş-cins piramidası, sıxlığı
16. Dünyada baş verən demografik proseslər
17. Beynəlxalq könüllü, məcburi miqrasiya, qaçqınlar, etnik məsələlər
18. Reproduktiv sağlamlıq və yoxsulluğun aradan qaldırılmasında global səylər.
19. Təbii ehtiyatların yayılması
20. Mineral yanacaq xammalı
21. Dəmir filizi ehtiyatları
22. Əlvan metallar, Boksit ehtiyatları
23. Nadir metal ehtiyatları
24. Qeyri-filiz ehtiyatları
25. Enerji istehsalı və təchizatı
26. Vulkanlar və zəlzələlərin iqtisadi-sosial təsirləri
27. Dünyada iqlim dəyişməsi
28. Qasırğaların iqtisadi-sosial təsirləri
29. BMT-nin iqlim dəyişiklikləri haqda Kioto protokolu
30. Alternativ enerji mənbələri (Külək, Günəş və digər enerji mənbələrindən istifadə)
31. Atom energetikası
32. Azərbaycanda alternativ energetikanın inkişaf imkanları
33. İqlimin təsərrüfat sahələrinin ərazi təşkilinə təsiri

34. Okeanın təbii ehtiyatları
35. Dünya okeanının bioloji ehtiyatları, mərcan rifləri
36. Sahillər və sahilyanı ərazilər
37. Sahil ərazilərinin mənimsənilməsi və ekoloji vəziyyət
38. Şirin su və onun təsərrüfat əhəmiyyəti
39. Yeraltı sular, bataqlıqlar, qar örtüyü, buzlaqlar və onların təsərrüfat əhəmiyyəti
40. Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması ilə bağlı global çağırışlar
41. Azərbaycan Respublikasının yerüstü su ehtiyatları
42. Torpaq ehtiyatları, əkinçiliyin coğrafiyası
43. Heyvandarlıq
44. Meşə ehtiyatları
45. Ekoloji təhlükələr, insanın ətraf mühitə təsiri

I Kollektiv sualları

1. İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti
2. Müasir İqtisadi, sosial və siyasi coğrafiyanın əsas inkişaf istiqamətləri
3. İqtisadi inkişaf və yaşayışın səviyyəsi
4. Qədim dövrdə və orta əsrlərdə coğrafiyanın yaranması və inkişafı
5. XIX-XX əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı, elmin müasir problemləri
6. Neft və təbii qaz yataqlarının mövcudluğu
7. Yer kürəsinin əhalisinin artımı, dünya əhalisinin məskunlaşması
8. Əhalinin yaş-cins piramidası, sıxlığı
9. Beynəlxalq səviyyədə könüllü miqrasiya məcburi miqrasiya, qaçqınlar, etnik məsələlər
10. Reproduktiv sağlamlıq və yoxsulluğun aradan qaldırılmasında global səylər

II Kollektiv sualları

1. Mineral yanacaq xammalı
2. Dəmir filizi ehtiyatları və əlvan metalların yayılması
3. Boksit ehtiyatları və nadir metal ehtiyatları
4. Qeyri-filiz ehtiyatları
5. Enerji istehsalı və təchizatı
6. Dünyada iqlim dəyişməsi
7. Azərbaycanda alternativ enerjetikanın inkişaf imkanları
8. Okeanın təbii ehtiyatları, dünya okeanının bioloji ehtiyatları
9. Şirin su və onun təsərrüfat əhəmiyyəti
10. Azərbaycan Respublikasının yerüstü su ehtiyatları

İqtisadi və sosial coğrafiyası əsasları- fənninin sillabusu "Coğrafiya müəllimliyi" ixtisası (işçi proqramları üzə) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (14 fevral 2025-ci il, protokol № 07).

Fənn müəllimi:

b/m Q.A.Əmənov

Kafedra müdiri:

dos. S.Q.Əzizov